

**АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ
XII АРХЕОЛОГІЧНОГО З'ЇЗДУ***Ірина СКИРДА**Харківський вищий коледж мистецтв,
вул. Українська, 8/10, 61010, м. Харків, Україна, e-mail: skirina1102@gmail.com*

Подано детальний аналіз архівної спадщини, яка дозволила ретельно дослідити та відтворити історію однієї з найвизначніших подій у науковому співтоваристві гуманітаріїв початку ХХ ст. – XII Археологічний з'їзд. Проаналізовані в статті матеріали дозволили дійти висновку про репрезентативність архівної джерельної бази, яка відкрила широкі можливості для вивчення на прикладі харківського археологічного форуму процесів формування інтелектуальних мереж, фахового співтовариства дослідників найдавнішого минулого України, процесу встановлення каналів наукової комунікації, що сприяло інституалізації/дисциплінації вітчизняної історичної науки, розширенню напрямів і тематики пошуків, виробленню та усвідомленню методологічних норм, удосконаленню методів дослідження, акумулюванню наукового досвіду.

Ключові слова: архівна спадщина, XII Археологічний з'їзд, наукова комунікація, дисциплінація, інституалізація.

Дослідження з історії археології, які останнім часом починають знаходити досить глибоке теоретичне обґрунтування у виборі підходів і принципів, важко уявити без використання інформативної архівної спадщини. Архівні матеріали відкривають широкі можливості для дослідження функціонування наукових шкіл, формування фахового інтелектуального співтовариства, інтелектуальних мереж тощо. Вони дозволяють простежити процес встановлення каналів наукової комунікації, виявити специфіку та механізми становлення регіональних варіантів археологічних й історіографічних практик. Відтворення цілісної картини історії XII Археологічного з'їзду, яка стала важливою складовою історії вітчизняної археологічної/історичної науки початку ХХ ст., було неможливим без копійного дослідження значної архівної спадщини з цієї проблематики.

Джерельну базу, яка дозволяє відтворити історію організації та проведення XII АЗ складають т.зв. “документи епохи” – матеріали, зосереджені в різних архівних установах України та РФ. Зокрема, це фонди ЦДІАК і ЦДІАЛ України, Державного архіву Харківської області, Державного архіву Полтавської області, Музею історії Харківського університету, Центрального історичного архіву (Москва), Російського державного історичного архіву (Санкт-Петербург), Рукописного архіву Наукового архіву Інституту історії матеріальної культури Російської академії наук (Санкт-Петербург), Відділу писемних джерел Державного історичного музею (Москва), Державного архіву Курської області (Курськ), Державного архіву Ростовської області (Ростов-на-Дону). Досліджуючи історію XII АЗ, нам вдалося виявити 119 одиниць зберігання в різних архівних установах.

Найбільша кількість архівних матеріалів з історії XII АЗ зберігається у фондах ЦДІАК України – 80 одиниць зберігання [ЦДІАК України, ф. 707, оп. 147, спр. 47; ф. 711, оп. 3, спр. 2636; ф. 832, оп. 1, спр. 165, 170, 173, 175, 239; ф. 1396, оп. 1, спр. 79; ф. 1672, оп. 1, спр. 128, 148; ф. 2017, оп. 1, спр. 89, 264, 274, 337–338, 345–346, 352, 354–355, 372–373, 673, 675, 770–800, 967, 971, 982, 986, 991, 1047, 1053; ф. 2020, оп. 1, спр. 97; ф. 2052, оп. 1, спр. 16, 120, 156, 196–198, 261, 353, 592, 1039, 1167, 1205–1206, 1208; ф. 2058, оп. 1, спр. 13, 224, 230; ф. 2194, оп. 1, спр. 42]. Серед них – листи П. Уварової до Харківського історико-філологічного товариства, до різноманітних наукових і державних установ, окремих фахівців, краєзнавців, студентів;

відкриті листи науковців на проведення дослідницьких робіт тощо [ЦДІАК України, ф. 2017, оп. 1, спр. 337–338, 345–346, 352, 354–355, 673, 675]. Серед фондів провідне місце посідає фонд ХІФТ. Саме його члени збирали, упорядковували й систематизували основні матеріали, які надходили до Харківського попереднього комітету. Фонд містить оригінали протоколів засідань ХІІ АЗ і каталог його виставки [ЦДІАК України, ф. 2017, оп. 1, спр. 89]. Цікавою його складовою є добірка оригіналів рукописів М. Русова, В. Бабенка, В. Василенка та ін. [ЦДІАК України, ф. 2017, оп. 1, спр. 967, 982, 986, 991, 1047], частина яких згодом опублікована в “Трудах...” ХПК та “Трудах...” ХІІ АЗ. Окремі рукописи дочекалися на видання лише сучасними дослідниками. Так, робота М. Русова “*Игры детей в Полтавщине*” [Русов, 2008] вперше введена до наукового обігу лише 2008 р. харківською дослідницею Н. Аксьоновою [Аксьонова, 2008]. На особливу увагу заслуговує значний етнографічний матеріал [ЦДІАК України, ф. 2017, оп. 1, спр. 770–799]: відповіді дописувачів на запитання програм для збирання етнографічних старожитностей, відомостей про писанки, про кобзарів і лірників тощо. Цікава інформація щодо підготовки та проведення ХІІ АЗ міститься в особових фондах окремих науковців – Д. Багалія [ЦДІАК України, ф. 2020], М. Сумцова [ЦДІАК України, ф. 2052], М. Халанського [ЦДІАК України, ф. 2194], В. Савви [ЦДІАК України, ф. 2058], Антоновичів [ЦДІАК України, ф. 832] та ін.

Значна кількість документів зберігається в *Державному архіві Харківської області* – 4 одиниці зберігання [Держархів Харківської обл., ф. 3, оп. 283, спр. 68; ф. 45, оп. 1, спр. 2497; ф. 304, оп. 1, спр. 463; ф. 40, оп. 70, спр. 565]. Серед них насамперед необхідно виділити документи з фондів канцелярії харківського губернатора, Харківської міської управи та Харківської губернської земської управи. Перша спроба проаналізувати цей джерельний комплекс зроблена харківськими дослідниками Б. Зайцевим і С. Куделком [Зайцев, Куделко, 1992]. Спроба систематизувати та класифікувати джерела з фондів Держархіву Харківської обл., а також частково їх опублікувати зроблена Б. Зайцевим і А. Парамоновим [Зайцев, Парамонов, 2003]. До цього більшість архівних матеріалів, що відображали історію підготовки та проведення ХІІ АЗ, не залучалася до наукового обігу. Серед них передовсім необхідно виділити документи з фондів канцелярії харківського губернатора [Держархів Харківської обл., ф. 3, оп. 283, спр. 68], Харківської міської управи [Держархів Харківської обл., ф. 45, оп. 1, спр. 2497], Харківської губернської земської управи [Держархів Харківської обл., ф. 304, оп. 1, спр. 463], Харківської духовної консисторії [Держархів Харківської обл., ф. 40, оп. 70, спр. 565]. Вони містять листи, у яких розглядали питання про можливість проведення ХІІ АЗ в Харкові, організаційні заходи щодо його підготовки тощо. Окремі документи надають уявлення про ставлення представників місцевої влади до ХІІ АЗ: вони не просто виявили інтерес до цієї події, а й надавали суттєву допомогу. Окремі одиниці зберігання допомагають з'ясувати й проблему фінансування харківського археологічного форуму.

Змістовну інформацію щодо підготовки та проведення ХІІ АЗ містить і *Рукописний архів Наукового архіву Інституту історії матеріальної культури Російської академії наук у Санкт-Петербурзі* [РА НА ИИМК РАН, ф. 1, оп. 1, спр. 76, 221; ф. 3, оп. 1, спр. 240; ф. 4, оп. 1, спр. 41]. На особливу увагу заслуговує фонд Московського археологічного товариства [РА НА ИИМК РАН, ф. 4], який містить справу на 716 аркушах, що включає ділове листування організаторів харківського з'їзду, науковців, які брали участь у його підготовці та роботі, протоколи засідань попереднього комітету, різноманітні дозвільні постанови щодо ХІІ АЗ тощо [РА НА ИИМК РАН, ф. 4, оп. 1, спр. 41]. Не менш цікава справа – “*О XII Археологическом съезде в Харькове в 1902 году*”, – є у фонді Російського археологічного товариства [РА НА ИИМК РАН, ф. 3, оп. 1, спр. 240], матеріали якої дозволяють визначити внесок цієї установи в підготовку та роботу ХІІ АЗ.

Низка архівних документів, які дозволяють відтворити історію ХІІ АЗ зберігається у фонді Імператорської археологічної комісії [РА НА ИИМК РАН, ф. 1]. Так справа 221 містить клопотання П. Уварової до Міністерства внутрішніх справ із проханням дозволити скликання Московського попереднього комітету з підготовки ХІІ АЗ у Москві у січні 1900 р., лист ХПК до

Археологічної комісії з проханням надати архівні відомості про розкопки, що раніше проводилися на території Харківської губернії, про археологічні знахідки та старожитні, які зберігаються в музеях Російської імперії. Крім того, справа містить список членів МПК, протоколи двох його засідань, Правила XII АЗ, типовий бланк запрошень, запитання, які пропонували обговорити на харківському форумі тощо [РА НА ИИМК РАН, ф. 1, оп. 1, спр. 221]. Важливу інформацію щодо організації археологічних експедицій, що проводили розкопки в Харківській губернії до XII АЗ, містить справа 76: клопотання ХПК з проханням надати відкриті листи для проведення розкопок Д. Багалію, О. Белоусову, О. Покровському, В. Савві, Є. Трифільєву, М. Федоровському, В. Городцову, а також самі відкриті листи зазначеним особам [РА НА ИИМК РАН, ф. 1, оп. 1, спр. 76].

Високу інформативність у контексті вивчення історії XII АЗ мають документи, що зберігаються у *Відділі писемних джерел Державного історичного музею* (ОПИ ГИМ) у Москві – усього 7 одиниць зберігання [ОПИ ГИМ, ф. 17, оп. 1, спр. 427а, 435, 632; ф. 431, оп. 1, спр. 52–53, 326–327]. Вони містять відомості про конфліктну ситуацію між харківськими науковцями, які намагалися утримати експонати відділу церковних старожитностей за Музеєм витончених мистецтв Харківського університету, та керівництвом Харківської єпархії, яке бажало скористатися результатами роботи харківських науковців для створення власного церковного музею при Харківській духовній семінарії [ОПИ ГИМ, ф. 17, оп. 1, спр. 632]. У фондах архіву зберігаються документи, які відображають участь голови ІМАТ П. Уварової у просуванні архівної реформи, а точніше проекту проф. Д. Самоквасова (статті П. Уварової у ЗМІ, метою яких була популяризація архівної реформи) [ОПИ ГИМ, ф. 17, оп. 1, спр. 632, арк. 31–137, 140–167]; у вирішенні питання про покровительство кобзарям і лірникам (листування П. Уварової щодо цього питання з міністром внутрішніх справ В. Плеве, ХІФТ, Товариством любителів антропології та етнографії при Московському університеті тощо) [ОПИ ГИМ, ф. 17, оп. 1, спр. 632, арк. 76–81]; у сприянні відкриттю університетського музею у Харкові (листування щодо виділення коштів на будівництво його приміщення) [ОПИ ГИМ, ф. 17, оп. 1, спр. 632, арк. 87, 88, 430] та ін.

Фонд містить значну колекцію вирізок із газет, присвячених XII АЗ, які збирала П. Уварова – з *“Петербуржских ведомостей”* [ОПИ ГИМ, ф. 17, оп. 1, спр. 632, арк. 252–275], *“Русских ведомостей”* [ОПИ ГИМ, ф. 17, оп. 1, спр. 632, арк. 131–137], *“Кубанских ведомостей”* [ОПИ ГИМ, ф. 17, оп. 1, спр. 632, арк. 220–236], *“Донских ведомостей”* [ОПИ ГИМ, ф. 17, оп. 1, спр. 632, арк. 218–219], і навіть *“Пермского края”* [ОПИ ГИМ, ф. 17, оп. 1, спр. 632, арк. 237–242] і *“Бессарабца”* [ОПИ ГИМ, ф. 17, оп. 1, спр. 632, арк. 211а–217]. Вони дають змогу визначити громадський і науковий резонанс харківського археологічного форуму, його історичне значення, інтерес до цієї події пересічних громадян тощо.

Особливий інтерес викликають і спогади про XII АЗ у Харкові голови МПК [ОПИ ГИМ, ф. 17, оп. 1, спр. 435]. Оцінка його роботи знайшла відображення в мемуарах П. Уварової, написаних в еміграції. У 2001 р. уваровський архів, що зберігається у фондах ОПИ ГИМ, поповнився її спогадами, переданими до цієї установи її нащадками [ОПИ ГИМ, ф. 17, оп. 1, спр. 427а]. Мемуари видано співробітниками архіву в 2005 р. [Уварова, 2005]. Аналізуючи XII АЗ, П. Уварова відзначила його особливості: доброзичливе ставлення університетського співтовариства, громадського та міського управління до підготовки XII АЗ, що, на її думку, дало можливість дослідити не лише Харківську губернію, а й сусідні з нею – Курську, Воронежську, Чернігівську, Полтавську, Катеринославську, і навіть частину Облaсті Війська Донського та північну частину Таврійської губернії [Уварова, 2005, с. 213–214].

Аналізуючи матеріали, що зберігаються в ОПИ ГИМ, окремо слід відзначити щоденники В. Городцова, які містять детальну інформацію про проведення до XII АЗ археологічних розкопок на Харківщині [ОПИ ГИМ, ф. 431, оп. 1, спр. 52–53, 326–327].

Цікаві документи щодо проведення XII АЗ містяться у *Центральному історичному архіві Москви* [ЦИАМ, ф. 454, оп. 2, спр. 85, 229–230, 283, 304]. Серед них матеріали про складання карти Харківської губернії [ЦИАМ, ф. 454, оп. 2, спр. 85], листи різних осіб із повідомленнями

про знахідки старожитностей [ЦІАМ, ф. 454, оп. 2, спр. 229], фінансовий звіт В. Городцова про розкопки в Харківській губернії у 1900–1901 рр. [ЦІАМ, ф. 454, оп. 2, спр. 85, 230], фінансова документація (рахунки, розписки, квитанції тощо) ХПК [ЦІАМ, ф. 454, оп. 2, спр. 283], оригінал доповіді В. Данилевича про карту монетних скарбів і монет із додатком самої карти [ЦІАМ, ф. 454, оп. 2, спр. 85, 304] тощо.

Незначна кількість документів щодо XII АЗ зберігається в *Музеї історії Харківського університету* [Музей..., ф. 1, оп. 3, папка 2; ф. 1, оп. 4, папка 9]. Серед них лист Охтирської повітової земської управи про надходження до ХПК 50 рублів на його потреби, відкритий лист на проведення археологічних розкопок О. Покровського [Музей..., ф. 1, оп. 3, папка 2]. Окрема папка містить список карт і планів, наданих на виставку XII АЗ Головним архівом Міністерства іноземних справ; листи окремих установ із проханням повернути речі, надані на виставку при з'їзді [Музей..., ф. 1, оп. 4, папка 9].

Роботу регіональних попередніх комісій і комітетів дозволяє відтворити низка архівних матеріалів з фондів обласних архівів. У *Державному архіві Полтавської області* зберігаються листи Д. Багалія і Є. Редіна до К. Скаржинської з проханням надати на виставку XII АЗ етнографічні колекції [Держархів Полтавської обл., ф. 222, оп. 1, спр. 23, 113], лист П. Уварової до Полтавської комісії, у якому вона дала високу оцінку її діяльності та запропонувала членам комісії продовжити роботу у зв'язку із підготовкою наступного XIII АЗ у Катеринославі [Держархів Полтавської обл., ф. 222, оп. 1, спр. 133].

Роботу Курської комісії дозволяють відтворити матеріали *Державного архіву Курської області* [Госархів Курской обл., ф. 4, оп. 1, спр. 119, 121, 123–127, 138]. Діловодна документація щодо її діяльності зберігається у фонді Курського губернського статистичного комітету. Особливий інтерес становлять циркуляри курського губернатора, рапорти земських начальників і повітових ісправників, листування членів Курської комісії з ІМАТ [Госархів Курской обл., ф. 4, оп. 1, спр. 123–124, 125]. Важлива інформація міститься у справах щодо організації Курської губернської ученої архівної комісії та створенні при статистичному комітеті історико-археологічної комісії, на які було покладено основне завдання вивчення старожитностей Курської губернії до XII АЗ [Госархів Курской обл., ф. 4, оп. 1, спр. 119, 124а]. Окремі документи містять інформацію про наявність у межах губернії кам'яних баб [Госархів Курской обл., ф. 4, оп. 1, спр. 126], про надання старожитностей на виставку [Госархів Курской обл., ф. 4, оп. 1, спр. 127], про відрядження на з'їзд представників Курського губернського статистичного комітету [Госархів Курской обл., ф. 4, оп. 1, спр. 138] тощо.

Окремі архівні матеріали щодо діяльності Воронежської комісії зберігаються у РА НА ИИМК РАН – звернення Імператорської археологічної комісії до Воронежської губернської вченої архівної комісії з дорученням скласти археологічну карту Воронежської губернії [РА НА ИИМК РАН, ф. 1, оп. 1, спр. 221, арк. 13]. З метою реалізації цього проекту до Імператорської археологічної комісії надіслано запит із проханням надати можливість голові Воронежської комісії Л. Савьолову користуватися необхідними справами та документами [РА НА ИИМК РАН, ф. 1, оп. 1, спр. 221, арк. 15].

Особливості діяльності Донського відділення попереднього комітету відображають діловодні джерела, які зберігаються в *Державному архіві Ростовської області* [Госархів Ростовской обл., ф. 699, оп. 1, спр. 138]. Вони містять свідоцтва про кам'яних баб, виявлених у станицях Донської обл., матеріали про інші старожитності, інформацію щодо надання відкритих листів членам Донського відділення попереднього комітету, відповіді на запитання програм ХПК [Госархів Ростовской обл., ф. 699, оп. 1, спр. 138] тощо.

Важливою групою архівних матеріалів, які дозволяють візуально досягнути результати роботи XII АЗ, є зображальні джерела. Прикладом таких джерел можуть слугувати світлини пам'яток церковних старожитностей (289 фото) Є. Редіна, які зберігаються у фондах ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна [Архівні матеріали ЦНБ...].

В окремих випадках джерела складають окремі комплекси. Зокрема, такий комплекс виник у результаті конфлікту, спричиненого мовним питанням на XII АЗ. Окремі документи

щодо зазначеної проблеми зберігаються в ЦДІАЛ України [ЦДІАЛ України, ф. 309, оп. 1, спр. 42]. Вони ілюструють позицію галицьких учених у цьому конфлікті. Водночас позицію організаторів XII АЗ відбивають документи з фондів РА НА ИИМК [РА НА ИИМК РАН, ф. 4, оп. 1, спр. 41, арк. 179, 180, 189] та *Російського державного історичного архіву* в Санкт-Петербурзі [РГИА, ф. 1284, оп. 188, спр. 114, арк. 7].

Таким чином, архівна спадщина щодо XII АЗ є достатньо репрезентативною і надає можливість відтворити підготовку та проведення харківського археологічного форуму у широкому науковому та соціокультурному контексті. Акумуляція та системне дослідження комплексу архівних джерел відкривають широкі перспективи для розуміння процесу становлення і розвитку вітчизняної археологічної/історичної науки. Зокрема, архівні матеріали, які відображають історію XII АЗ, дають можливість осмислити роль наукової комунікації в системі соціогуманітарного знання; визначити масштаб конкретної наукової події в історіографічному процесі; зрозуміти роль окремих наукових форумів і постатей у процесі інституціалізації/дисциплінації вітчизняної науки тощо. Комплексний аналіз архівної спадщини XII АЗ як певної документальної системи відкрив додаткові можливості підвищити її інформативність. На підставі аналізу значної джерельної бази стало можливим зробити низку висновків про роль і місце XII АЗ в українській науці, який став одним із найвизначніших наукових форумів представників гуманітарних дисциплін історичного профілю в Україні початку ХХ ст.

ЛІТЕРАТУРА

Аксьонова Н.В. (2008). Михайло Русов та його "Игры детей на Полтавщине" // Народна культура українців: життєвий цикл людини історико-етнологічне дослідження у 5 т. – К. – Т. 1: Діти. Дитинство. Дитяча субкультура. – С. 212–213.

Архівні матеріали ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Фотографії пам'яток церковних древностей Е.К. Редина. 289 фото.

Госархив Курской обл. – Ф. 4 (Курский губернский статистический комитет). – Оп. 1. – Д. 119: Дело об организации губернской ученой архивной комиссии и музея при ней и подготовке к 12-му археологическому съезду. – 122 л.

Госархив Курской обл. – Ф. 4 (Курский губернский статистический комитет). – Оп. 1. – Д. 121: Дело об откомандировании представителя губстаткомитета на археологический съезд в г. Харьков. – 19 л.

Госархив Курской обл. – Ф. 4 (Курский губернский статистический комитет). – Оп. 1. – Д. 123: Циркуляры Министерства внутренних дел, Курского губернатора, программы сбора сведений о памятниках старины и современных памятниках, построенных в честь памятных событий; сведения и рапорты уездных исправников о памятниках и их описания. – 271 л.

Госархив Курской обл. – Ф. 4 (Курский губернский статистический комитет). – Оп. 1. – Д. 124: Циркуляры Курского губернатора, рапорты и информации земских начальников по учету памятников старины, частных коллекций и ремесленников, способных изготовить образцы старинных предметов (к 12-му археологическому съезду). – 73 л.

Госархив Курской обл. – Ф. 4 (Курский губернский статистический комитет). – Оп. 1. – Д. 124а: Журнал общего собрания Курского губернского статкомитета от 3 декабря 1901 г. об учреждении при статкомитете историко-археологической комиссии и приложения к нему. – 22 л.

Госархив Курской обл. – Ф. 4 (Курский губернский статистический комитет). – Оп. 1. – Д. 125: Переписка с императорской археологической комиссией, губернским правлением, земскими исправниками по учету предметов старины, о порядке пересылки найденных кладов и выдачи за них вознаграждений. – 85 л.

Госархив Курской обл. – Ф. 4 (Курский губернский статистический комитет). – Оп. 1. – Д. 126: Рапорты и сведения уездных исправников о результатах учета наличия на территории губернии каменных баб (к 12-му археологическому съезду). – 30 л.

Госархив Курской обл. – Ф. 4 (Курский губернский статистический комитет). – Оп. 1. – Д. 127: Дело по подготовке к 12-му археологическому съезду и организации при нем выставки древнейших памятников. – 8 л.

Госархів Курської обл. – Ф. 4 (Курский губернский статистический комитет). – Оп. 1. – Д. 138: Дело о командировании представителей губстаткомитета действительного члена А.А.Танкова, секретаря Н.И. Златоверховникова на 12-й археологический съезд в г. Харьков. – 5 л.

Госархів Ростовської обл. – Ф. 699 (Комиссия по устройству Донского музея при областном правлении войска Донского, г. Новочеркасск. 1740, 1884–1921 гг.). – Оп. 1. – Д. 138: Сведения о каменных статуях, найденных по станицам Донской области (рисунки каменных статуй). – 105 л.

Держархів Полтавської обл. – Ф. 222 (Лубенский музей Екатерины Скаржинской в селе Круглик Лубенского уезда Полтавской губернии). – Оп. 1. – Спр. 23: Письмо Д. Багалея от 11.05.1901 г. к Е.Н. Скаржинской. – 1 арк.

Держархів Полтавської обл. – Ф. 222 (Лубенский музей Екатерины Скаржинской в селе Круглик Лубенского уезда Полтавской губернии). – Оп. 1. – Спр. 113. Письма от Е. Редина. – 2 арк.

Держархів Полтавської обл. – Ф. 222 (Лубенский музей Екатерины Скаржинской в селе Круглик Лубенского уезда Полтавской губернии). – Оп. 1. – Спр. 133: Письма от Уваровой (1890–1902). – 4 арк.

Держархів Харківської обл. – Ф. 3 (Канцелярия Харьковского губернатора). – Оп. 283. – Спр. 68: Переписка об организации в г. Харькове XII всероссийского археологического съезда. – 132 арк.

Держархів Харківської обл. – Ф. 304 (Харьковская губернская земская управа). – Оп. 1. – Спр. 463: Переписка с предварительным комитетом по устройству XII археологического съезда в г. Харькове об ассигновании ему денежного пособия на организацию этнографической выставки к съезду. – 8 арк.

Держархів Харківської обл. – Ф. 40 (Харьковская духовная консистория). – Оп. 70. – Спр. 565: О доставлении разных сведений к XII археологическому съезду.

Держархів Харківської обл. – Ф. 45 (Харьковская городская управа). – Оп. 1. – Спр. 2497: Дело распорядительного отделения Харьковской городской управы, 1899. О предполагаемом XII съезде археологов в Харькове. – 77 арк.

Зайцев Б.П., Куделко С.М. (1992). Из истории подготовки XII Археологического съезда в Харькове (по материалам Государственного архива Харьковской области) // История и археология Слободской Украины. – Харьков. – С. 29–30.

Зайцев Б.П., Парамонов А.Ф. (2003). Підготовка в Харкові до XII Археологічного з'їзду: документи свідчать // Пам'ятки: археографічний щорічник. – Т. 4. – С. 30–38.

Музей історії університету імені В.Н. Каразіна. – Ф. 1. – Оп. 3. – Папка 2: Документи XII археологического съезда.

Музей історії університету імені В.Н. Каразіна. – Ф. 1. – Оп. 4. – Папка 9: Матеріали по археологическим съездам.

ОПИ ГИМ. – Ф. 17 (Уваровы). – Оп. 1. – Д. 427а.

ОПИ ГИМ. – Ф. 17 (Уваровы). – Оп. 1. – Д. 435: Заметки о заседаниях, работе XII, XIII, XIV археологических съездов; протоколы заседаний съезда, которые для себя вела Уварова; программы заседаний, записи о поездках для организации съездов. – 181 л.

ОПИ ГИМ. – Ф. 17 (Уваровы). – Оп. 1. – Д. 632: Дело по интригам Н.В. Покровского и Харьковского духовенства против Музея Харьковского университета. – 261 л.

ОПИ ГИМ. – Ф. 431 (Городцов В.А.). – Оп. 1. – Д. 326: Дневники В.А. Городцова. 1899–1901 гг. – 257 л.

ОПИ ГИМ. – Ф. 431 (Городцов В.А.). – Оп. 1. – Д. 327: Дневники В.А. Городцова. 1902–1903 гг. – 185 л.

ОПИ ГИМ. – Ф. 431 (Городцов В.А.). – Оп. 1. – Д. 52: Опись предметов из раскопок 1895–1904 гг. (составлена В.А. Городцовым). – 170 л.

ОПИ ГИМ. – Ф. 431 (Городцов В.А.). – Оп. 1. – Д. 53: Альбом зарисовок В.А. Городцова к раскопкам в Изюмском уезде Харьковской губ. в 1901 г. – 106 л.

РА НА ИИМК РАН. – Ф. 1 (Императорская археологическая комиссия). – Оп. 1. – Д. 221: О XII археологическом съезде в Харькове. Материалы предварительного комитета 1899 г. – 42 л.

РА НА ИИМК РАН. – Ф. 1 (Императорская археологическая комиссия). – Оп. 1. – Д. 76: О выдаче открытых листов на раскопки предварительному комитету по устройству XII археологического съезда в Харькове. 1901 г. – 24 л.

РА НА ИИМК РАН. – Ф. 3 (Русское археологическое общество). – Оп. 1. – Д. 240: О XII археологическом съезде в Харькове в 1902 году. – 32 л.

- РА НА ИИМК РАН. – Ф. 4 (Московское археологическое общество). – Оп. 1. – Д. 41: Материалы XII-го Харьковского археологического съезда 1899–1902 г. Переписка, протоколы, постановления. – 716 л.
- РГИА. – Ф. 1284 (Департамент общих дел МВД). – Оп. 188. – Д. 114: Об археологических съездах. – 70 л.
- Русов М. (2008). Игры детей в Полтавщине // Народна культура українців: життєвий цикл людини, історико-етнологічне дослідження у 5 т. – К. – Т. 1: Діти. Дитинство. Дитяча субкультура. – С. 190–211.
- Уварова П.С. (2005). Былое. Давно прошедшие счастливые дни // Труды ГИМ. – Вып. 144. – С. 1–336.
- ЦДАІК України. – Ф. 1396 (Церковно-историческое и археологическое общество при Киевской духовной академии). – Оп. 1. – Спр. 79: Переписка с предварительным комитетом по устройству XII археологического съезда в Харькове и присылке экспонатов на выставку при съезде.
- ЦДАІК України. – Ф. 1672 (Иванов Евгений Михайлович – директор Харьковского исторического архива). – Оп. 1. – Спр. 128: Предварительный отчет Е.М. Иванова о работах его по изучению архивов Харьковской губернии 1901 г. – 27 арк.
- ЦДАІК України. – Ф. 1672 (Иванов Евгений Михайлович – директор Харьковского исторического архива). – Оп. 1. – Спр. 148. Обзор документов, представленных разными лицами в предварительный комитет XII археологического съезда в Харькове. 1901 г.
- ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 89: Протоколы и каталог выставки XII археологического съезда в г. Харькове. 1902 г. – 287 арк.
- ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 264: О XII археологическом съезде: (Приветствие Сумцова). 1903 г. – 5 арк.
- ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 274: Доклад проф. Сумцова о 25-тилети ХИФО при Харьковском университете. 1919 г. – 2 арк.
- ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 337: Отношение Московского археологического общества с просьбой принять участие в XII съезде в г. Харькове. 1902 г. 15 декабря. – 1 арк.
- ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 338: Отношение Московского археологического общества с препровождением 10 экземпляров протоколов по устройству XII съезда в г. Харькове, а также просит приступить к разработке вопросов неизбежных для археологического съезда. 1900 г. – 1 арк.
- ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 345: О командировке Н.Ф. Сумцова и студента Карташева в Ахтырский уезд для изучения этнографических древностей в связи с подготовкой XII археологического съезда: (Предписание Харьковского губернатора). 1900 г.
- ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 346. О командировке В.И. Саввы в Харьковскую губернию для производства раскопок в связи с подготовкой к XII археологическому съезду. 1900 г. – 1 арк.
- ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 352: Отношение предварительного комитета по устройству XII археологического съезда в г. Харькове с предложением Московского археологического комитета обратить внимание ученых обществ и земств на необходимость собирания малороссийских песен и их издания. 1901 г.
- ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 354: Отношение Харьковского музыкального училища с сообщением, что желающих лиц из числа преподавателей к собиранию и обработке малороссийских песен не нашлось. 1901 г.
- ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 355: Отношение Харьковской казенной палаты в Комитет по устройству XII археологического съезда, о допущении Миллера и Е.М. Иванова к работе в архиве Казенной палаты. 1901 г.
- ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 372: Отношение Московского археологического общества с выражением благодарности за блестяще проведенный XII археологический съезд. 31 августа 1902 г.
- ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 373: Отношение Московского археологического общества с просьбой продолжить исследования и

собирання матеріалів для Харківського съезда и лиц, поработавших для съезда, не оставляют начатой работы.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 673: Письмо Ратера проф. Сумцову, в котором высказывает свое мнение относительно украинских песен к XII археологическому съезду.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 675: Письмо студента Харьковского университета Веретенникова с просьбой прислать несколько программ для собирания этнографических сведений к предстоящей выставке (Славяносербск, Екатеринославская губ.). 1900 г.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 770: Кобзари и лирники Богодуховского уезда сел Константиновки и Ямное.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 771: Кобзари и лирники Волчанского уезда сел Дехтяревки, Кисляковки, Базалеевки и др.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 772: Кобзари и лирники Старобельского уезда сел Байдаковки, Шуликина, Лашиновки, Лимаревки и др.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 773: Кобзари и лирники Лебединского уезда сел Ольшаны и Недригайловки.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 774: Кобзари и лирники Харьковского уезда сел Гавриловки, Гиевки, Мироновки.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 775: Кобзари и лирники Змиевского уезда сел Андреевки, Верхнего Бышкина, Отрады, Лиман.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 776: Кобзари и лирники Изюмского уезда села Лозоваты.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 777: Кобзари и лирники Купянского уезда сел Красновки, Поповки и Петропавловки.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 778: Кобзари и лирники Валковского уезда села Коломаки.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 779: Писанки Изюмского уезда.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 780: Писанки Харьковского уезда сел Бабаи, Гиевки, Мироновки.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 781: Писанки Сумского уезда сел Басовки, Николаевки, Писаревки.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 782: Писанки Богодуховского уезда сел Павловки, Поповки, Пархомовки и ряд др.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 783: Писанки Купянского уезда сел Поповки, Петропавловки и Николаевки.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 784: Писанки Волчанского уезда сел Кисляковки, Песчанки, Отрадного, Ризникова, Варваровки и др.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 785: Писанки Змиевского уезда сел Волохов Яр, Ивановки, Шебелинки и Лимана.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 786: Писанки Старобельского уезда сел Брусовки, Маковки, Боровеньки, Шелестовки, Лашиновки и др.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 787: Писанки Ахтырского уезда сел Белки, Боромли, Кириковки и др.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 788: Писанки Лебединского уезда села Романовки.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 789: Этнографические сведения к XII археологическому съезду Екатеринославской губ. разных уездов. – 22 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 790: Етнографические сведения к XII археологическому съезду Змиевского уезда сел Андреевки, Волчий Яр, Ивановки, Шебелинки, Лимана, Зарожная о крестьянском населении, о крестьянской свадьбе. – 70 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 791: Етнографические сведения к XII археологическому съезду Старобельского уезда сел Велитковского, Штормова, Боровеньки, Лимаревки, Беловодского: о месторасположении села Боровского, о крестьянском населении, о свадебных песнях, колядках загадках.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 792: Етнографические сведения к XII археологическому съезду Волчанского уезда сел Базалеевки, Ольховатки, Петропавловки и др.: о ценах, о рисунках.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 793: Етнографические сведения к XII археологическому съезду Ахтырского уезда сел Камерецкого, Угроода, Кириковки, Каменевки.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 794: Етнографические сведения к XII археологическому съезду Харьковской области сел Гавриловки, Казачья Лопань и Мироновки.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 795: Етнографические сведения к XII археологическому съезду Сумского уезда сел Басовки, Николаевки и Ново-Андреевки, о церковных древностях, о писанках о кобзарях.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 796: Етнографические сведения к XII археологическому съезду Купянского уезда сел Редьковки, Староверовки, Белоцерковки, Гончаровки и др.: об одежде, о приметах, о заговоре.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 797: Етнографические сведения к XII археологическому съезду Лебединского уезда сел Бежевки, Чупаховки и Мижирича о крестьянском населении.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 798: Етнографические сведения к XII археологическому съезду Богодуховского уезда сел Козеевки, Павловки, Поповки, Тарасовки и др.: о крестьянском быте.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 799: Етнографические сведения к XII археологическому съезду Изюмского уезда сел Котовки, Николаевки, Семеновки и др.: о монетах, об играх, о посуде, о вышивках и проч.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 800: Курской губ. о каменных бабах.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 967: Русов М. Игры детей в Полтавщине. 1902.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 971: Очерк ученой деятельности Историко-филологического общества за первые 25 лет его существования. 1877–1902.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 982: Василенко В. К вопросу об областной этнографии. 1900 г.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 986: Етнографический очерк сл. Верхнего Салтова народного учителя В.А. Бабенко для предстоящего XII археологического съезда в Харькове. 1901. – 28 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 991: Отчет Радаковой про этнографическую экспедицию. 1902. – 13 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 1047: Описание Полтавщины М. Руссова. – 64 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2017 (Харківське історико-філологічне товариство. 1876–1920). – Оп. 1. – Спр. 1053: 6 июня проф. Редин пишет харьковскому губернатору о том, что открыт древний могильник в

селении Верхнем Салтове, что составляет большую ценность археологическую, и о том, чтоб он оказал помощь в смысле охранения всех ископаемых ценностей. 1902 г. – 2 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2020 (Багалій Дмитро Іванович – професор російської історії Харківського університету). – Оп. 1. – Спр. 97: Прошение Багалея в Харьковскую духовную консисторию о разрешении заниматься в архиве и ответ консистории. 1902 г. – 2 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 16: Дозвіл харківського губернатора М.Ф. Сумцову на проведення етнографічних досліджень на території Харківської губ. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 120: Лист Бабенка В. з питань організації і розміщення етнографічної виставки. 6–27 липня 1902 р. – 2 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 156: Лист Білецького О.І. про друкування статті Сумцова “Обзор отдела церковных древностей на XII археологическом съезде”. 20 грудня 1908 р. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 196: Лист Бреня А.С. (Путивль) з проханням висловити свої думки про зібрану ним колекцію весільних пісень. 13 липня 1902 р. – 2 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 197: Лист Бреня А.С. (Путивль) з проханням висловити свої думки про зібрані ним пісні та про поступове відмирання народних пісень. 10 жовтня 1902 р. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 198: Лист Бреня А.С. (Охтирка) з проханням повернути йому записані ним пісні, які він дав для XII археологічного з'їзду в Харкові. 9 лютого 1903 р. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 261: Лист Вольвачивни М. (Харків) з повідомленням про надсилання М.Ф. Сумцову старовинних українських та своїх власних пісень. 24 серпня 1902 р. – 2 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 353: Лист Губхарда з проханням повідомити дані про античну вазу, надруковану в працях XII археологічного конгресу, який відбувся у Харкові. Французькою мовою. Б. д. – 2 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 592: Лист Краснова А. з запрошенням взяти участь у роботі Підготовчого комітету Етнографічної виставки при Археологічному з'їзді в Харкові. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 1039: Селіванова А.[В.] з повідомленням про те, що він почув багато цікавого про Одоєвського від П.Ф. Федорова; про те, що Археологічний з'їзд відбудеться не в Харкові, а в Ярославлі та ін. Б. д. – 2 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 1167: Лист Твердохлібова А.Д. (Охтирка) М.Ф. Сумцову з питань підготовки до Археологічного з'їзду. 10 серпня 1900 р. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 1205: Лист від Уварової П.С. з обіцянкою приїхати в Харків та ін. 1900 р. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 1206: Лист від Уварової з запрошенням прибути до неї. 1900 р. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2052 (Опис документальних матеріалів особистого фонду № 2052. 1876–1921 рр.). – Оп. 1. – Спр. 1208: Лист Уварової П.С. (Москва) з подякою за участь у XII археологічному з'їзді у Харкові. 22 грудня 1902 р. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2058 (Савва Володимир Іванович – професор російської історії Харківського університету. 1884–1918). – Оп. 1. – Спр. 13: Ректор Харьковского университета сообщает, что В. Савва избран депутатом на XII археологический съезд в г. Харькове в 1902 г. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2058 (Савва Володимир Іванович – професор російської історії Харківського університету. 1884–1918). – Оп. 1. – Спр. 224: Киев. В. Ляскоронский благодарит В.И. Савву за содействие в редактировании “Известий XII археологического съезда”. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2058 (Савва Володимир Іванович – професор російської історії Харківського університету. 1884–1918). – Оп. 1. – Спр. 230: Граф Уваров просит его труд после сделанного им реферата представить в археологическое общество. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 2194 (Колекція карт). – Оп. 1. – Спр. 42: Археологическая карта Харьковской губ., составленная к XII археологическому съезду Д.И. Багалеем. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 707 (Управление Киевского ученого округа. II стол 1896 г.). – Оп. 147. – Спр. 47: Об устройстве в Киеве XI археологического Рижского съезда и предварительном комитете будущего съезда в Москве.

ЦДАІК України. – Ф. 711 (Киевская духовная академия. Конференция и совет. 1823–1919 гг.). – Оп. 3. – Спр. 2636: Отношение Московского археологического общества с просьбой направить представителей от Академии в Харьков на XII археологический съезд 3 марта 1902 г. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 832 (Антонович Владимир Бонифатьевич – профессор Киевского университета 1866–1942 гг.). – Оп. 1. – Спр. 165: Работа Е. Мельник “Раскопки курганов в Харьковской губернии 1900–1901 гг.”. Работа В.Е. Данилевича “Карта монетных кладов находок единичных монет Харьковской губернии” с автографом автора, посвященным Е.Н. Мельник (Антонович).

ЦДАІК України. – Ф. 832 (Антонович Владимир Бонифатьевич – профессор Киевского университета 1866–1942 гг.). – Оп. 1. – Спр. 170: Удостоверение, выданное Е.Н. Мельник (Антонович) предварительным комитетом по устройству XII археологического съезда в г. Харькове в 1902 г. на продолжение раскопок кургана (17 августа 1901 г.). – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 832 (Антонович Владимир Бонифатьевич – профессор Киевского университета 1866–1942 гг.). – Оп. 1. – Спр. 173: Сведения об участии Е.Н. Антонович (Мельник) в археологических раскопках 1881–1927 гг. – 1 арк.

ЦДАІК України. – Ф. 832 (Антонович Владимир Бонифатьевич – профессор Киевского университета 1866–1942 гг.). – Оп. 1. – Спр. 175: Значки участника археологических съездов, принадлежащие Е.Н. Мельник-Антонович. – 4 шт.

ЦДАІК України. – Ф. 832 (Антонович Владимир Бонифатьевич – профессор Киевского университета 1866–1942 гг.). – Оп. 1. – Спр. 239: Книга М.А. Попова “Анатомическое исследование костей, найденных при раскопках курганов в Харьковской губернии”, с автографом, посвященным Е.Н. Мельник (Антонович) Харьков, 1902 г. – 38 арк.

ЦДАІЛ України. – Ф. 309 (Наукове товариство ім. Т. Шевченка). – Оп. 1. – Спр. 42: Протоколи засідань історико-філософської секції товариства. – 141 арк.

ЦИАМ. – Ф. 454 (Московское императорское археологическое общество. 1866–1927 гг.). – Оп. 2. – Д. 85: О составлении археологической карты Казанской, Киевской, Нижегородской, Ярославской, Саратовской, Харьковской и Екатеринославской губерний. – 66 л.

ЦИАМ. – Ф. 454 (Московское императорское археологическое общество. 1866–1927 гг.). – Оп. 2. – Д. 229: Письма разных лиц с сообщениями о находках древностей и присылке древних монет, золотых и серебряных изделий. – 44 л.

ЦИАМ. – Ф. 454 (Московское императорское археологическое общество. 1866–1927 гг.). – Оп. 2. – Д. 230: Документы бухгалтерии (счета, накладные, квитанции, расходные ордера и др.). Финансовый отчет Городцова В.А. о раскопках в Харьковской губ. – 348 л.

ЦИАМ. – Ф. 454 (Московское императорское археологическое общество. 1866–1927 гг.). – Оп. 2. – Д. 283: Финансовые документы (счета, расписки, квитанции и др.) предварительного комитета XII археологического съезда в Харькове. – 237 л.

ЦИАМ. – Ф. 454 (Московское императорское археологическое общество. 1866–1927 гг.). – Оп. 2. – Д. 304: Доклад В.Е. Данилевича “Карта монетных кладов и находок единичных монет Харьков. губ.” Имеется карта. – 27 л.

REFERENCES

Aksonova, N.V. (2008). Mykhailo Rusov ta yoho "Yhry detei na Poltavshchynе". *Narodna kultura ukraintsiiv: zhyttievyi tsykl liudyny istoryko-etnologichne doslidzhennia u 5 t, 1(Dity. Dytynstvo. Dytiacha subkultura)*. Kyiv, 212–213 (in Ukrainian).

Arkhivni materialy, Tsentralna naukova biblioteka Kharkivskoho Natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Fotohrafiy pamiatnykov tserkovnykh drevnostei E.K. Redyna, 289 foto (in Ukrainian).

Gosarhiv Kurskoj oblasti. F. 4 (Kurskij gubernskij statisticheskij komitet). Op. 1. D. 119: Delo ob organizacii gubernskoj uchenoj arhivnoj komissii i muzeja pri nej i podgotovke k 12-mu arheologicheskomu sezd, 122 pp. (in Russian).

Gosarhiv Kurskoj oblasti. F. 4 (Kurskij gubernskij statisticheskij komitet). Op. 1. D. 121: Delo ob otkomandirovanii predstavitelja gubstatkomiteta na arheologicheskij sezd v g. Har'kov, 19 pp. (in Russian).

Gosarhiv Kurskoj oblasti. F. 4 (Kurskij gubernskij statisticheskij komitet). Op. 1. D. 123: Cirkuljary Ministerstva vnutrennih del, Kurskogo gubernatora, programmy sbora svedenij o pamjatnikah stariny i sovremennyh pamjatnikah, postroennyh v chest' pamjatnyh sobytij; svedenija i raporty uezdnyh ispravnikov o pamjatnikah i ih opisaniya, 271 pp. (in Russian).

Gosarhiv Kurskoj oblasti. F. 4 (Kurskij gubernskij statisticheskij komitet). Op. 1. D. 124: Cirkuljary Kurskogo gubernatora, raporty i informacii zemskih nachal'nikov po uchetu pamjatnikov stariny, chastnyh kollekcij i remeslennikov, sposobnyh izgotovit' obrazcy starinnyh predmetov (k 12-mu arheologicheskomu sezd), 73 pp. (in Russian).

Gosarhiv Kurskoj oblasti. F. 4 (Kurskij gubernskij statisticheskij komitet). Op. 1. D. 124a: Zhurnal obshhego sobranija Kurskogo gubernskogo statkomiteta ot 3 dekabrya 1901 g. ob uchrezhdenii pri statkomitete istoriko-arheologicheskij komissii i prilozhenija k nemu, 22 pp. (in Russian).

Gosarhiv Kurskoj oblasti. F. 4 (Kurskij gubernskij statisticheskij komitet). Op. 1. D. 125: Perepiska s imperatorskoj arheologicheskij komissiej, gubernskim pravleniem, zemskimi ispravnikami po uchetu predmetov stariny, o porjadke peresylki najdennyh kladov i vydachi za nih voznagrazhdenij, 85 pp. (in Russian).

Gosarhiv Kurskoj oblasti. F. 4 (Kurskij gubernskij statisticheskij komitet). Op. 1. D. 126: Raporty i svedenija uezdnyh ispravnikov o rezul'tatah ucheta nalichija na territorii gubernii kamennyh bab (k 12-mu arheologicheskomu sezd), 30 pp. (in Russian).

Gosarhiv Kurskoj oblasti. F. 4 (Kurskij gubernskij statisticheskij komitet). Op. 1. D. 127: Delo po podgotovke k 12-mu arheologicheskomu sezdu i organizacii pri nem vystavki drevnejshih pamjatnikov, 8 pp. (in Russian).

Gosarhiv Kurskoj oblasti. F. 4 (Kurskij gubernskij statisticheskij komitet). Op. 1. D. 138: Delo o komandirovanii predstavitelej gubstatkomiteta dejstvitel'nogo chlena A.A. Tankova, sekretarja N.I. Zlatoverhovnikova na 12-j arheologicheskij sezd v g. Har'kov, 5 pp. (in Russian).

Gosarhiv Rostovskij oblasti. F. 699 (Komissija po ustrojstvu Donskogo muzeja pri oblastnom pravlenii vojska Donskogo, g. Novoherkassk. 1740, 1884–1921 gg.). Op. 1. D. 138: Svedenija o kamennyh statujah, najdennyh po stanicam Donskoj oblasti (risunki kamennyh statuj), 105 pp. (in Russian).

Derzharhiv Poltavskoi oblasti. F. 222 (Lubenskij muzej Ekateriny Skarzhinskoj v sele Kruglik Lubenskogo uezda Poltavskoj gubernii). Op. 1. Spr. 23: Pis'mo D. Bagaleja ot 11.05.1901 g. k E.N. Skarzhinskoj, 1 pp. (in Russian).

Derzharhiv Poltavskoi oblasti. F. 222 (Lubenskij muzej Ekateriny Skarzhinskoj v sele Kruglik Lubenskogo uezda Poltavskoj gubernii). Op. 1. Spr. 113. Pis'ma ot E. Redina, 2 pp. (in Russian).

Derzharhiv Poltavskoi oblasti. F. 222 (Lubenskij muzej Ekateriny Skarzhinskoj v sele Kruglik Lubenskogo uezda Poltavskoj gubernii). Op. 1. Spr. 133: Pis'ma ot Uvarovoj (1890–1902), 4 pp. (in Russian).

Derzharhiv Harkivskoi oblasti. F. 3 (Kanceljarija Har'kovskogo gubernatora). Op. 283. Spr. 68: Perepiska ob organizacii v g. Har'kove XII vserossijskogo arheologicheskogo sezda, 132 pp. (in Russian).

Derzharhiv Harkivskoi oblasti. F. 304 (Har'kovskaja gubernskaja zemskaja uprava). Op. 1. Spr. 463: Perepiska s predvaritel'nym komitetom po ustrojstvu XII arheologicheskogo sezda v g. Har'kove ob assignovanii emu denezhnoho posobija na organizaciju jetnograficheskij vystavki k sezd, 8 pp. (in Russian).

Derzharhiv Harkivskoi oblasti. F. 40 (Har'kovskaja duhovnaja konsistorija). Op. 70. Spr. 565: O dostavlennii raznyh svedenij k XII arheologicheskomu sezdu (in Russian).

Derzharhiv Harkivskoi oblasti. F. 45 (Har'kovskaja gorodskaja uprava). Op. 1. Spr. 2497: Delo rasporditel'nogo otdelenija Har'kovskoj gorodskoj upravly, 1899. O predpolagaemom XII sezde arheologov v Har'kove, 77 pp. (in Russian).

Zajcev, B.P., & Kudelko, S.M. (1992). Iz istorii podgotovki XII Arheologicheskogo sezda v Har'kove (po materialam Gosudarstvennogo arhiva Har'kovskoj oblasti). *Istorija i arheologija Slobodskoj Ukrainy*. Har'kov, 29–30 (in Russian).

Zaitsev, B.P., & Paramonov, A.F. (2003). Pidhotovka v Kharkovi do XII Arkheolohichnoho z'izdu: dokumenty svidchat. *Pam'iatky: arkhografichni shchorichnyk*, 4, 30–38 (in Ukrainian).

Muzej istorii universitetu imeni V.N. Karazina. F. 1. Op. 3. Papka 2: Dokumenty XII arheologicheskogo sezda (in Russian).

Muzej istorii universitetu imeni V.N. Karazina. F. 1. Op. 4. Papka 9: Materialy po arheologicheskim sezdam (in Russian).

Otdel pis'mennyh istochnikov, Gosudarstvennyj istoricheskij muzej. F. 17 (Uvarovy). Op. 1. D. 427a (in Russian).

Otdel pis'mennyh istochnikov, Gosudarstvennyj istoricheskij muzej. F. 17 (Uvarovy). Op. 1. D. 435: Zametki o zasedaniyah, rabote XII, XIII, XIV arheologicheskikh sezдов; protokoly zasedaniy s#ezda, kotorye dlja sebe vela Uvarova; programmy zasedaniy, zapisi o poezdkah dlja organizacii sezдов, 181 pp. (in Russian).

Otdel pis'mennyh istochnikov, Gosudarstvennyj istoricheskij muzej. F. 17 (Uvarovy). Op. 1. D. 632: Delo po intrigam N.V. Pokrovskogo i Har'kovskogo duhovenstva protiv Muzeja Har'kovskogo universiteta, 261 pp. (in Russian).

Otdel pis'mennyh istochnikov, Gosudarstvennyj istoricheskij muzej. F. 431 (Gorodcov V.A.). Op. 1. D. 326: Dnevniky V.A. Gorodcova. 1899–1901 gg., 257 pp. (in Russian).

Otdel pis'mennyh istochnikov, Gosudarstvennyj istoricheskij muzej. F. 431 (Gorodcov V.A.). Op. 1. D. 327: Dnevniky V.A. Gorodcova. 1902–1903 gg., 185 pp. (in Russian).

Otdel pis'mennyh istochnikov, Gosudarstvennyj istoricheskij muzej. F. 431 (Gorodcov V.A.). Op. 1. D. 52: Opis' predmetov iz raskopok 1895–1904 gg. (sostavlena V.A. Gorodcovym), 170 pp. (in Russian).

Otdel pis'mennyh istochnikov, Gosudarstvennyj istoricheskij muzej. F. 431 (Gorodcov V.A.). Op. 1. D. 53: Al'bom zarisovok V.A. Gorodcova k raskopkam v Izjumskom uezde Har'kovskoj gub. v 1901 g., 106 pp. (in Russian).

Rukopisnyj arhiv, Nauchnyj arhiv Instituta istorii material'noj kul'tury Rossijskoj Akademii nauk. F. 1 (Imperatorskaja arheologicheskaja komissija). Op. 1. D. 221: O XII arheologicheskome sezde v Har'kove. Materialy predvaritel'nogo komiteta 1899 g., 42 pp. (in Russian).

Rukopisnyj arhiv, Nauchnyj arhiv Instituta istorii material'noj kul'tury Rossijskoj Akademii nauk. F. 1 (Imperatorskaja arheologicheskaja komissija). Op. 1. D. 76: O vydache otkrytyh listov na raskopki predvaritel'nomu komitetu po ustrojstvu XII arheologicheskogo sezda v Har'kove. 1901 g., 24 pp. (in Russian).

Rukopisnyj arhiv, Nauchnyj arhiv Instituta istorii material'noj kul'tury Rossijskoj Akademii nauk. F. 3 (Russkoe arheologicheskoe obshhestvo). Op. 1. D. 240: O XII arheologicheskome sezde v Har'kove v 1902 godu, 32 pp. (in Russian).

Rukopisnyj arhiv, Nauchnyj arhiv Instituta istorii material'noj kul'tury Rossijskoj Akademii nauk. F. 4 (Moskovskoe arheologicheskoe obshhestvo). Op. 1. D. 41: Materialy XII-go Har'kovskogo arheologicheskogo sezda 1899–1902 g. Perepiska, protokoly, postanovlenija, 716 pp. (in Russian).

Rossijskij gosudarstvennyj istoricheskij arhiv. F. 1284 (Departament obshhih del Ministerstva vnutrennih del). Op. 188. D. 114: Ob arheologicheskikh sezдах, 70 pp. (in Russian).

Rusov, M. (2008). Iгры detej v Poltavshhine. *Narodna kultura ukrainsiv: zhittevij tsykl ljudiny, istoriko-etnologichne doslidzhennia u 5 t., 1(Diti. Ditinstvo. Ditjacha subkultura)*. Kyiv, 190–211 (in Russian).

Uvarova, P.S. (2005). Byloe. Davno proshedshie schastlivye dni. *Trudy Gosudarstvennogo istoricheskogo muzeja*, 144, 1–336 (in Russian).

Tsentralni derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 1396 (Cerkovno-istoricheskoe i arheologicheskoe obshhestvo pri Kievskoj duhovnoj akademii). Op. 1. Spr. 79: Perepiska s predvaritel'nym komitetom po ustrojstvu XII arheologicheskogo sezda v Har'kove i prisylke jeksponatov na vystavku pri sezde (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 1672 (Ivanov Evgenij Mihajlovich – direktor Har'kovskogo istoricheskogo arhiva). Op. 1. Spr. 128: Predvaritel'nyj otchet E.M. Ivanova o rabotah ego po izucheniju arhivov Har'kovskoj gubernii 1901 g., 27 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 1672 (Ivanov Evgenij Mihajlovich – direktor Har'kovskogo istoricheskogo arhiva). Op. 1. Spr. 148: Obzor dokumentov, predstavlenykh raznymi licami v predvaritel'nyj komitet XII arheologicheskogo sezda v Har'kove. 1901 g. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 354: Otnoshenie Har'kovskogo muzykal'nogo uchilishha s soobshheniem, chto zhelajushhih lic iz chisla prepodavatelej k sobiraniju i obrabotke malorossijskih pesen ne nashlos'. 1901 g. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 355: Otnoshenie Har'kovskoj kazennoj palaty v Komitet po ustrojstvu XII arheologicheskogo sezda, o dopushhenii Millera i E.M. Ivanova k rabote v arhive Kazennoj palaty. 1901 g. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 372: Otnoshenie Moskovskogo arheologicheskogo obshhestva s vyrazheniem blagodarnosti za blestjashhe provedennyj XII arheologicheskij sez. 31 avgusta 1902 g. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 373: Otnoshenie Moskovskogo arheologicheskogo obshhestva s pros'boj prodolzhit' issledovanija i sobiranje materialov dlja Har'kovskogo sezda i lic, porabotavshih dlja sezda, ne ostavljat' nachatoj raboty (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 673: Pis'mo Ratera prof. Sumcovu, v kotorom vyskazyvaet svoje mnenie otnositel'no ukrainskih pesen k XII arheologicheskomu sezdu (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 675: Pis'mo studenta Har'kovskogo universiteta Veretennikova s pros'boj prisljat' neskol'ko programm dlja sobiraniya jetnograficheskikh svedenij k predstojashhej vystavke (Slavjanoserbsk, Ekaterinoslavskaja gub.). 1900 g. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 770: Kobzari i lirniki Bogoduhovskogo uezda sel Konstantinovki i Jamnoe (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 771: Kobzari i lirniki Volchanskogo uezda sel Deltjarevki, Kisljakovki, Bazaleevki i dr. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 772: Kobzari i lirniki Starobel'skogo uezda sel Bajdakovki, Shulikina, Lashinovki, Limarevki i dr. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 773: Kobzari i lirniki Lebedinskogo uezda sel Ol'shany i Nedrigajlovki (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 774: Kobzari i lirniki Har'kovskogo uezda sel Gavrilovki, Gievki, Mironovki (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 775: Kobzari i lirniki Zmievskogo uezda sel Andreevki, Verhnego Byshkina, Otrady, Liman (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 776: Kobzari i lirniki Izjumskogo uezda sela Lozovaty (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 777: Kobzari i lirniki Kupjanskogo uezda sel Krasnovki, Popovki i Petropavlovki (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 778: Kobzari i lirniki Valkovskogo uezda sela Kolomaki (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 779: Pisanki Izjumskogo uezda (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 780: Pisanki Har'kovskogo uezda sel Babai, Gievki, Mironovki (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 781: Pisanki Sumskogo uezda sel Basovki, Nikolaevki, Pisarevki (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 782: Pisanki Bogoduhovskogo uezda sel Pavlovki, Popovki, Parhomovki i rjad dr. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 783: Pisanki Kupjanskogo uezda sel Popovki, Petropavlovki i Nikolaevki (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 784: Pisanki Volchanskogo uezda sel Kisljakovki, Peschanki, Otradnogo, Riznikova, Varvarovki i rjad dr. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 785: Pisanki Zmievskogo uezda sel Volohov Jar, Ivanovki, Shebelinki i Limana (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 786: Pisanki Starobel'skogo uezda sel Brusovki, Makovki, Boroven'ki, Shelestovki, Lashinovki i rjad dr. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 787: Pisanki Ahtyrskogo uezda sel Belki, Boromli, Kirikovki i dr. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 788: Pisanki Lebedinskogo uezda sela Romanovki (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 789: Jetnograficheskie svedenija k XII arheologicheskomu sezdu Ekaterinoslavskoj gub. raznyh uezdov, 22 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 790: Jetnograficheskie svedenija k XII arheologicheskomu sezdu Zmievskogo uezda sel Andreevki, Volchij Jar, Ivanovki, Shebelinki, Limana, Zarozhnaja o krest'janskom naselenii, o krest'janskoj svad'be, 70 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 791: Jetnograficheskie svedenija k XII arheologicheskomu sezdu Starobel'skogo uezda sel Velitkovskogo, Shtormova, Boroven'ki, Limarevki, Belovodskogo: o mestoraspolozhenii sela Borovskogo, o krest'janskom naselenii, o svadebnyh pesnjah, koljadkah, zagadkah (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 792: Jetnograficheskie svedenija k XII arheologicheskomu sezdu Volchanskogo uezda sel Bazaleevki, Ol'hovatki, Petropavlovki i dr.: o cenah, o risunkah (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 793: Jetnograficheskie svedenija k XII arheologicheskomu sezdu Ahtyrskogo uezda sel Kamereckogo, Ugroeda, Kirikovki, Kamenevki (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 794: Jetnograficheskie svedenija k XII arheologicheskomu sezdu Har'kovskoj oblasti sel Gavrilovki, Kazach'ja Lopan' i Mironovki (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 795: Jetnograficheskie svedenija k XII arheologicheskomu sezdu Sumskogo uezda sel Basovki, Nikolaevki i Novo-Andreevki, o cerkovnyh drevnostjah, o pisankah o kobzarjah (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 796: Jetnograficheskie svedeniya k XII arheologicheskomu sezdu Kupjanskogo uezda sel Red'kovki, Staroverovki, Belocerkovki, Goncharovki i dr.: ob odezhde, o primetah, o zagovore (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 797: Jetnograficheskie svedeniya k XII arheologicheskomu sezdu Lebedinskogo uezda sel Bezhevki, Chupahovki i Mizhiricha o krest'janskom naselenii (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 798: Jetnograficheskie svedeniya k XII arheologicheskomu sezdu Bogoduhovskogo uezda sel Kozeevki, Pavlovki, Popovki, Tarasovki i dr.: o krest'janskom byte (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 799: Jetnograficheskie svedeniya k XII arheologicheskomu sezdu Izjumskogo uezda sel Kotovki, Nikolaevki, Semenovki i dr.: o monetah, ob igrakh, o posude, o vyshivkakh i proch. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 800: Kurskoj gub. o kamennyh babah (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 967: Rusov M. Igy detej v Poltavshhine. 1902 (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 971: Ocherk uchenoj dejatel'nosti Istoriko-filologicheskogo obshhestva za pervye 25 let ego sushhestvovaniya. 1877–1902 (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 982: Vasilenko V. K voprosu ob oblastnoj jetnografii. 1900 g. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 986: Jetnograficheskij ocherk sl. Verhnego Saltova narodnogo uchitelja V.A. Babenko dlja predstojashhego XII arheologicheskogo sezda v Har'kove. 1901, 28 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 991: Otchet Radakovoj pro jetnograficheskiju jekspediciju. 1902, 13 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 1047: Opisanie Poltavshhiny M. Russova, 64 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2017 (Kharkivske istoriko-filologichne tovaristvo. 1876–1920). Op. 1. Spr. 1053: 6 ijunya prof. Redin pishet har'kovskomu gubernatoru o tom, chto otkryt drevnij mogil'nik v selenii Verhnem Saltove, chto sostavljaet bol'shuju cennost' arheologicheskiju, i o tom, chtob on okazal pomoshh' v smysle ohraneniya vseh iskopaemyh cennostej. 1902 g., 2 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2020 (Bagalij Dmytro Ivanovych – profesor rosijskoi istorii Kharkivskogo universitetu). Op. 1. Spr. 97: Proshenie Bagaleja v Har'kovskuju duhovnuju konsistoriju o razreshenii zanimat'sja v arhive i otvet konsistorii. 1902 g., 2 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 16: Dozvil kharkivskogo gubernatora M.F. Sumcovu na provedennia etnografichnykh doslidzhen na teritorii Kharkivskoi gub., 1 pp. (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 120: Lyst Babenka V. z pytan organizacii i rozmishhennia etnografichnoi vystavky. 6–27 lypnia 1902 r., 2 pp. (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 156: Lyst Biletskogo O.I. pro drukuvannia statti Sumcova "Obzor otdela cerkovnyh drevnostej na XII arheologicheskome sezde". 20 grudnia 1908 r., 1 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 196: Lyst Brenia A.S. (Putyvl) z prokhanniam vyslovityt' svoi dumky pro zibrannu nym kolekciju vesilnykh pisen. 13 lypnia 1902 r., 2 pp. (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 197: Lyst Brenia A.S. (Putyvl) z prokhanniam vyslovtyt' svoi dumky pro zibrani nym pisni ta pro postupove vidmyrannia narodnykh pisen. 10 zhovtnia 1902 r., 1 pp. (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 198: Lyst Brenia A.S. (Okhtyrka) z prokhanniam povernuty jomu zapysani nym pisni, iaki vin dav dlia XII arheologichnogo zizdu v Kharkovi. 9 ljutogo 1903 r., 1 pp. (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 261: Lyst Volvachyyny M. (Kharkiv) z povidomlenniam pro nadsilannia M.F. Sumcovu starovynnykh ukrainskikh ta svoikh vlasnykh pisen. 24 serpnia 1902 r., 2 pp. (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 353: Lyst Gubkharda z prokhanniam povidomyt' dani pro antychnu vazhu, nadrukovanu v pratsiakh XII arheologichnogo kongresu, iakij vidbuvsia u Kharkovi. Francuzkoju movoju. B. d., 2 pp. (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 592: Lyst Krasnova A. z zaproshenniam vziaty uchast u roboti Pidgotovchogo komitetu Etnografichnoi vystavky pry Arheologichnomu zizdi v Kharkovi, 1 pp. (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 1039: Selivanova A.[V.] z povidomlenniam pro te, shho vin pochuv bagato tsikavogo pro Odoevskogo vid P.F. Fedorova; pro te, shho Arheologichnij zizd vidbudetsia ne v Kharkovi, a v Iaroslavli ta in. B. d., 2 pp. (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 1167: Lyst Tverdokhlibova A.D. (Okhtirka) M.F. Sumcovu z pytan pidgotovky do Arheologichnogo zizdu. 10 serpnia 1900 r., 1 pp. (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 1205: Lyst vid Uvarovoi P.S. z obitsiankoju priikhaty v Kharkiv ta in. 1900 r., 1 pp. (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 1206: Lyst vid Uvarovoi z zaproshenniam prybuti do nei. 1900 r., 1 pp. (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2052 (Opys dokumentalnykh materialiv osobystogo fondu № 2052. 1876–1921 rr.). Op. 1. Spr. 1208: Lyst Uvarovoi P.S. (Moskva) z podiakomu za uchast u XII arheologichnomu zizdi u Kharkovi. 22 grudnia 1902 r., 1 pp. (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2058 (Savva Volodymyr Ivanovych – profesor rosijskoi istorii Kharkivskogo universytetu. 1884–1918). Op. 1. Spr. 13: Rektor Har'kovskogo universytetu soobshhaet, chto V. Savva izbran deputatom na XII arheologicheskij sezid v g. Har'kove v 1902 g., 1 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2058 (Savva Volodymyr Ivanovych – profesor rosijskoi istorii Kharkivskogo universytetu. 1884–1918). Op. 1. Spr. 224: Kiev. V. Ljaskoronskij blagodarit V.I. Savvu za sodejstvie v redaktirovanii "Izvestij XII arheologicheskogo sezida", 1 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2058 (Savva Volodymyr Ivanovych – profesor rosijskoi istorii Kharkivskogo universytetu. 1884–1918). Op. 1. Spr. 230: Graf Uvarov prosit ego trud posle sdelannogo im referata predstavit' v arheologicheskoe obshchestvo, 1 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 2194 (Kolekciia kart). Op. 1. Spr. 42: Arheologicheskaja karta Har'kovskoj gub., sostavlennaja k XII arheologicheskomu sezidu D.I. Bagaleem, 1 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 707 (Upravlenie Kievskogo uchenogo okruga. II stol 1896 g.). Op. 147. Spr. 47: Ob ustrojstve v Kieve XI arheologicheskogo Rizhskogo sezda i predvaritel'nom komitete budushhego sezda v Moskve (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 711 (Kievskaja duhovnaja akademija. Konferencija i sovet. 1823–1919 gg.). Op. 3. Spr. 2636: Otnoshenie Moskovskogo arheologicheskogo obshhestva s pros'boj napravit' predstavitelej ot Akademii v Har'kov na XII arheologicheskij sezid 3 marta 1902 g., 1 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 832 (Antonovich Vladimir Bonifat'evich – professor Kievskogo universiteta 1866–1942 gg.). Op. 1. Spr. 165: Rabota E. Mel'nik “Raskopki kurganov v Har'kovskoj gubernii 1900–1901 gg.”. Rabota V.E. Danilevicha “Karta monetnyh kladov nahodok edinichnyh monet Har'kovskoj gubernii” s avtografom avtora, posvjashhennym E.N. Mel'nik (Antonovich) (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 832 (Antonovich Vladimir Bonifat'evich – professor Kievskogo universiteta 1866–1942 gg.). Op. 1. Spr. 170: Udostoverenie, vydannoe E.N. Mel'nik (Antonovich) predvaritel'nym komitetom po ustrojstvu XII arheologicheskogo sezda v g. Har'kove v 1902 g. na prodolzhenie raskopok kurgana (17 avgusta 1901 g.), 1 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 832 (Antonovich Vladimir Bonifat'evich – professor Kievskogo universiteta 1866–1942 gg.). Op. 1. Spr. 173: Svedenija ob uchastii E.N. Antonovich (Mel'nik) v arheologicheskikh raskopkakh 1881–1927 gg., 1 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 832 (Antonovich Vladimir Bonifat'evich – professor Kievskogo universiteta 1866–1942 gg.). Op. 1. Spr. 175: Znachki uchastnika arheologicheskikh sezidov, prinallezhashhie E.N. Mel'nik-Antonovich, 4 shtuki (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 832 (Antonovich Vladimir Bonifat'evich – professor Kievskogo universiteta 1866–1942 gg.). Op. 1. Spr. 239: Kniga M.A. Popova “Anatomicheskoe issledovanie kostej, najdenykh pri raskopkakh kurganov v Har'kovskoj gubernii”, s avtografom, posvjashhennym E.N. Mel'nik (Antonovich) Har'kov, 1902 g., 38 pp. (in Russian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, Lviv. F. 309 (Naukove tovarystvo im. T. Shevchenka). Op. 1. Spr. 42: Protokoly zasidan istoryko-filosofskoi sekti tovarystva, 141 pp. (in Ukrainian).

Central'nyj istoricheskij arhiv Moskvy. F. 454 (Moskovskoe imperatorskoe arheologicheskoe obshhestvo. 1866–1927 gg.). Op. 2. D. 85: O sostavlenii arheologicheskoi karty Kazanskoj, Kievskoj, Nizhegorodskoj, Jaroslavskoj, Saratovskoj, Har'kovskoj i Ekaterinoslavskoj gubernij, 66 pp. (in Russian).

Central'nyj istoricheskij arhiv Moskvy. F. 454 (Moskovskoe imperatorskoe arheologicheskoe obshhestvo. 1866–1927 gg.). Op. 2. D. 229: Pis'ma raznyh lic s soobshhenijami o nahodkakh drevnostej i prisylke drevnih monet, zolotyh i serebrjanyh izdelij, 44 pp. (in Russian).

Central'nyj istoricheskij arhiv Moskvy. F. 454 (Moskovskoe imperatorskoe arheologicheskoe obshhestvo. 1866–1927 gg.). Op. 2. D. 230: Dokumenty buhgalterii (scheta, nakladnye, kvitancii, rashodnye ordera i dr.). Finansovyj otchet Gorodcova V.A. o raskopkakh v Har'kovskoj gub., 348 pp. (in Russian).

Central'nyj istoricheskij arhiv Moskvy. F. 454 (Moskovskoe imperatorskoe arheologicheskoe obshhestvo. 1866–1927 gg.). Op. 2. D. 283: Finansovyje dokumenty (scheta, raspiski, kvitancii i dr.) predvaritel'nogo komiteta XII arheologicheskogo sezda v Har'kove, 237 pp. (in Russian).

Central'nyj istoricheskij arhiv Moskvy. F. 454 (Moskovskoe imperatorskoe arheologicheskoe obshhestvo. 1866–1927 gg.). Op. 2. D. 304: Doklad V.E. Danilevicha “Karta monetnih kladov i nahodok edinichnyh monet Har'kov. gub.” Imeetsja karta, 27 pp. (in Russian).

*Стаття: надійшла до редакції 11.12.2016
прийнята до друку 20. 01.2017*

**ARCHIVAL MATERIALS AS SOURCES OF HISTORY STUDYING
OF THE XII ARCHAEOLOGICAL CONGRESS**

Iryna SKYRDA

*Kharkiv Higher College of Art,
Ukrains'ka Str., 8/10, 61010, Kharkiv, Ukraine, e-mail: skirina1102@gmail.com*

In this article the author gives the detailed analysis of an archival legacy which allows investigate and recreate history of one of the most outstanding events in a humanistic scientific community at the beginning of the XX c. – the XII Archaeological congress. The analyzed materials have given the probability to draw a conclusion on a representativeness of archival source base, which has opened ample opportunities for studying on the example of the Kharkiv archaeological forum processes formation of intellectual networks, professional researchers community of the most ancient past of Ukraine, establishment process of channels of a scientific communication which rendered assistance to process of a domestic historical science institutionalization/disciplinization, directions and scopes of searches expansion, to development and awareness of methodological standards, improvement of research receptions, accumulation of scientific experience.

Key words: archival materials, XII Archaeological congress, scientific communication, institutionalization, disciplinization.